

Primljeno: 07.06.2021				
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02	607/21	-20/7	4P	

CRNA GORA
AGENCIJA ZA KONTROLU I OBEZBJEĐENJE KVALITETA VISOKOG OBRAZOVANJA
Podgorica

**IZVJEŠTAJ KOMISIJE ZA AKREDITACIJU POSEBNOG PROGRAMA USAVRŠAVANJA
CJELOŽIVOTNOG UČENJA "URBANA POLJOPRIVREDA" NA FAKULTETU, ZA
**PREHRAMBENU TEHNOLOGIJU, BEZBJEDNOST HRANE I EKOLOGIJU, UNIVERZITETA
DONJA GORICA PODGORICA****

Na osnovu Odluke Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja broj: 02-607/21-10/4 UP od 14.05.2021. godine, a na osnovu člana 28. Zakona o visokom obrazovanju (Sl.list CG, broj 44/14, 52/,14, 47/15, 40/16, 42/17, 17/17, 55/18, 3/19, 17/19 i 47/19, 72/19 I 74/20), formirana je Komisija za akreditaciju posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda", na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica Podgorica, u sastavu:

1. Prof. dr Aleksandra Despotović, Biotehnički fakultet, Univerzitet Crne Gore, predsjednica Komisije
2. Prof. dr Mladen Brnčić, Prehrambeno-biotehnološki fakultet, Univerzitet u Zagrebu, član Komisije
3. Prof. dr Jasmina Četković, Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, članica Komisije

Zadatak Komisije je da razmotri dostavljeni Zahtjev za akreditaciju posebnog programa usavršavanja, ostalu relevantnu dokumentaciju, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o ocjeni kvaliteta posebnog programa usavršavanja, njegove usklađenosti sa profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima usklađenosti sa evropskim standardima.

Komisija je pažljivo proučila dostavljeni Zahtjev za početnu akreditaciju za posebni programa usavršavanja cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda", na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica-

Podgorica i **konstatovala da je potrebno dostaviti određenu dokumentaciju i izvršiti određene korekcije u Elaboratu. To su:**

- A) Ugovor u vezi implementacije projekta Erasmus + projekta Western Balkan Urban Agriculture Initiative - BUGI;
- B) Fotografije najsavremenije laboratorije koja uključuje postavljanje staklene bašte sa hidroponskim sistemom za gajenje kultura;
- C) Pravila za programe cjeloživotnog učenja Ustanove;
- D) U okviru Sadržaja programa prikazani su moduli (predmeti) koji su predviđeni Planom i programom i stoji da se svi predmeti boduju sa 5 ECTS. Međutim, u info listama stoji da se predmeti boduju sa 6 ECTS, što dovodi do činjenice da će polaznici ostvariti 36 ECTS!!! Uskladiti!!
- E) Nije uobičajeno da obavezni moduli (predmeti) imaju isti broj ECTS kao i izborni. Prijedlog Komisije ide u pravcu da za obavezne module broj ECTS bodova ostane 5, ali da se za izborne smanji na 4. Na ovaj način bi studenti dobili na širini studija, jer bi imali priliku izabrati 5 umjesto 4 izborna modula (predmeta), što bi u konačnom dalo 20 ECTS + 10 ECTS;
- F) U okviru INFO LISTA u okviru poglavlja "Opterećenje polaznika", uskladiti nedeljno i semestralno opterećenje sa raspoloživim brojem sati. Nedeljna struktura opterećenja treba biti usklađena sa brojem sati, koji je izračunat po formuli. Obično se od studenta/polaznika očekuje da pristupi svojim obavezama u punom kapacitetu od 40 časova nedeljno, što odgovara radnoj obavezi zaposlenog. Prema urađenom opterećenju u info listama taj broj časova nedeljno koji je prikazan za obaveze polaznika iznosi 30 časova i ne poklapa se broj raspoloživih sati (6 sati) i struktura po kojoj ima 12 sati!.Nejasno!!
- G) Literatura - nastavni materijal bi trebao biti recenziran. Nadalje, znači li tvrdnja "Neautorizovan nastavni materijal pripremljen od strane nosioca i učesnika u nastavi predmeta", da materijal kao takav još nije pripremljen? Literaturu treba dopuniti za sve predložene module (predmete) sa znanstvenim radovima izdatim od 2015. godine do danas objavljenim u časopisima indeksiranim u bazi web of science ili nekoj drugoj bazi, a da je pristup omogućen studentima ali i zaposlenim;

- H) Imajući u vidu da je Prof. dr Radomir Radovanović u penziji, postavlja se pitanje da li može biti nosilac predmeta i voditi nastavu. Ovo posebno iz razloga ukoliko postoji neko ko se bavi sličnom tematikom;
- I) Bibliografija doc. dr. Dragice Bojović je pisana u prvom licu, a za sve ostale uvažene kolegice i kolege u trećem licu. Treba ujednačiti;
- J) U okviru tačke Rukovodilac programa u Elaboratu stoji prof. dr Vesna Maraš, a u Obrascu Zahtjeva za akreditaciju posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja stoji doc. dr Vladan Božović. Uskladiti!
- K) U okviru info lista uskladiti nazive za provjere znanja. Negdje stoji ispit, a negdje semestralni test.!!! Način provjere znanja se definiše kroz Pravila programa cjeloživotnog učenja Ustanove, član 97. Zakona o visokom obrazovanju Crne Gore. U info listama nijesu predviđene provjere znanja putem testova, kolokvijuma i sl., već stoji samo ispit. Takođe, nije navedeno da li se Ispit sprovodi usmeno ili pismeno;
- L) U okviru nekoliko info lista izvršiti izmjenu glagola u okviru ishoda učenja u skladu sa Blumovom taksonomijom;
- M) U okviru sadržine elaborata uskladiti brojeve sa nazivima u sadržaju Elaborata, kako bi bili u skladu sa članom 9 Pravila o postupku akreditacije programa cjeloživotnog učenja;
- N) Podnijeti Elaborat posebnog programa usavršavanja dodatno treba jezički i stilski unaprijediti;
- O) Dokument se može u nekim segmentima aktuelizovati – npr. strana 4, podaci o ukupnom uvozu hrane i poljoprivrednih proizvoda u Crnoj Gori;
- P) Generalno, ciljeve predmeta treba iznova pogledati i unaprijediti kako bi se učinili jasnijim i sadržajnijim. Treba ih definisati kao sazajne (ukazuju na znanja koja će polaznici steći) i procesne (ukazuju na vještine i vrijednosti koje se razvijaju). Isti treba da predstavljaju izjave o očekivanim promjenama kod polaznika, sa formulacijom u obliku glagola ili glagolskih imenica.

Komisija je konstatovala da su priložena sljedeća relevantna dokumenta:

1. Ugovor o osnivanju Privatne ustanove visokog obrazovanja – Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju od 12.03.2012.godine;

2. Izvod iz Centralnog registra Prirednog suda u Podgorici od 13.03.2012.godine;
3. Rješenje o dopuni licence za rad Univerziteta Donja Gorica za osnovni akedemski studijski program "Prehrambena tehnologija, bezbjednost hrane i ekologija", na fakultetu na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica – Podgorica od 06.11.2012. godine;
4. Rješenje Ministarstva nauke Crne Gore o izdavanju licence Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica – Podgorica, za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti iz oblasti poljoprivrednih i interdisciplinarnih nauka na period od pet godina, od 15.02.2019. godine;
5. Pravilnik o samovrednovanju kvaliteta studijskih programa, nastave, rada nastavnika i službi na ustanovama visokog obrazovanja u sastavu UDG od 30.11.2020. godine;
6. Inicijativu za razvijanje kvalifikacije dostavljenu Savjetu za kvalifikaciju - Vlade Crne Gore, 16.03.2021. godine;
7. Obrazac Zahtjeva za akreditaciju posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja;
8. Elaborat posebnog programa usavršavanja "Urbana poljoprivreda".

Komisija je 18.05.2021. godine zatražila dopunu dostavljenih dokumenata, što je Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica i dostavio dana 25.05.2021. godine.

IZVJEŠTAJ

o ocjeni kvaliteta posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda", na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica Podgorica

1. Obrazloženje potrebe za realizacijom programa

Poseban program usavršavanja cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda", na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica Podgorica razvija se u okviru Erasmus+ projekta Western Balkan Urban Agriculture Initiative – BUGI. Jedan od ciljeva navedenog projekta je razvijanje programa cjeloživotnog učenja iz oblasti Urbane poljoprivrede u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i na Kosovu, kao i jačanje kapaciteta univerziteta/fakulteta partnerskih zemalja Zapadnog Balkana. Razvijanje interdisciplinarnog pristupa u visokom obrazovanju je važan segment ovog projekta.

Novi nastavni plan i program za cjeloživotno učenje iz oblasti urbane poljoprivrede, zasnovan je na nacionalnim strategijama, analizi potreba poljoprivrednika i preduzetničkog sektora, novih urbanih strategija prilagođenih proizvođačima. Ovaj program pruža savremene nastavne alate i podstiče transfer znanja, vještina i tehnologija između zemalja Zapadnog Balkana. Na taj način biće povećani kapaciteti, održivost, vidljivost i atraktivnost visokoškolskih ustanova zemalja Zapadnog Balkana, istovremeno diverzifikujući mogućnosti zapošljavanja i socijalnu inkluzivnost. Program će doprinjeti zapošljivosti polaznika, razviti nove mreže i alternativne lance snabdijevanja hranom za poljoprivrednike i sprovesti kampanje usmjerene na važne zainteresovane strane. Rezultati programa poboljšaće urbanu održivost i razvoj zelene ekonomije u zemljama Zapadnog Balkana, uključujući preduzetnički sektor.

Polaznici na institucijama visokog obrazovanja u partnerskim zemljama će imati veće šanse za dobijanje posla nakon sticanja sertifikata u okviru programa cjeloživotnog učenja, jer postoji očigledna potreba za stručnjacima u ovoj oblasti u partnerskim zemljama. Nakon

opremanja **laboratorija i sticanja/dijeljenja** znanja, vještina i kompetencija u ovoj oblasti, nastavno i tehničko osoblje u oblasti urbane poljoprivrede u partnerskim zemljama će proširiti mogućnosti za saradnju sa drugim institucijama visokog obrazovanja i zainteresovanim stranama u regionu Zapadnog Balkana. Ova saradnja će rezultirati pripremom prijedloga projekata za druge EU grantove i podstaći dalja istraživanja u ovoj oblasti.

Komisija konstatuje da postoji potreba za realizacijom programa cjelozivotnog učenja „Urbana poljoprivreda”. Ovo iz razloga što se predloženi koncept cjelozivotnog učenja zasniva na inkluzivnosti i biće dostupan svim kategorijama stanovništva bez obzira na godine, radno iskustvo i profesionalni status. Predloženi program je značajan sa aspekta ostvarivanja ekonomskog rasta, veće zapošljivosti, jačanja konkurentnosti i inovacionog potencijala. Analiza ponude visokoškolskih institucija u Crnoj Gori ukazuje na činjenicu da u obrazovnom sistemu Crne Gore do sada nije postojao obrazovni program urbane poljoprivrede. S obzirom na sve veću migraciju stanovništva iz ruralnih u urbana područja, javlja se potreba obrazovanja stručnog profila iz oblasti urbane poljoprivrede i proizvodnje hrane u gradskim sredinama.

2. Oblici izvođenja programa

Posebni program usavršavanja radi sticanja stručne kvalifikacije *stručni saradnik za urbanu poljoprivredu* odnosi se na usvajanje znanja i praktičnih vještina vezanih za urbanu poljoprivredu, a koji osiguravaju pozitivan društveni uticaj na pojedince i zajednicu odabirom poljoprivrednih praksi koje su ekološki prihvatljive i ekonomski isplative. Realizacija programa *Urbana poljoprivreda* podrazumijeva predavanja, laboratorijsku nastavu i terensku nastavu. Predavanja i laboratorijska nastava će se realizovati na Univerzitetu Donja Gorica (amfiteatri, studionice, laboratorija, računarske sale), dok će se terenska nastava realizovati sa partnerima (urbane bašte u Crnoj Gori). Materijali za učenje i terenski protokoli su pripremljeni od strane programskih zemalja i prevedeni na naš jezik od strane eksperata iz partnerskih zemalja. Napisane udžbenike su recenzirali nezavisni eksperti. Materijali za učenje će biti publikovani on-line kako bi takođe bili pristupačni i studentima i nastavnicima iz drugih institucija visokog obrazovanja iz zemalja Zapadnog

Balkana. Planirano je da se program realizuje na Univerzitetu Donja Gorica koji raspolaže najsavremenijim prostornim i tehničkim kapacitetima za realizaciju nastavnog i istraživačkog procesa. Objekat je površine 17.000 m², zgrada raspolaže sa oko 250 računara, bibliotekom sa 250 mjesta, laboratorijama sa kapacitetom grupnog rada do 40 mjesta, računarskim salama kapaciteta do 35 mjesta, kao i mobilnom računarskom i Apple Laboratorijom za učenje. **U okviru realizacije projekta BUGI, radi se na opremanju najsavremenije laboratorije koja uključuje postavljanje staklene bašte sa hidroponskim sistemom za gajenje kultura.**

Komisija konstatuje da postoje uslovi za izvođenje teorijske i praktične nastave na posebnom programu cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda". Opremanje savremene laboratorije koja uključuje postavljanje staklene bašte sa hidroponskim sistemom za gajenje kultura predstavlja bazu za izvođenje praktičnih vježbi na pomenutom programu.

3. Bodovna vrijednost u skladu sa ECTS kreditima

Planom i programom predviđena su dva obavezna modula (predmeta) i sedam izbornih modula (predmeta). Svaki od modula će trajati po 150 sati, pri čemu će teoretski dio imati 60 sati, a praktični dio 90 sati.

Preporuka: U info listama nedeljno opterećenje i opterećenje u semestru uskladiti sa realno raspoloživim satima za predmet. Obavezni i izborni predmeti treba da imaju različitu bodovnu vrijednost.

4. Postojanje internih mehanizama za praćenje kvaliteta i uspješnosti realizacije programa

Nakon završetka svakog modula u okviru programa Urbana poljoprivreda, planirano je da se sprovede proces anketiranja polaznika u cilju identifikovanja stepena zadovoljstva polaznika programom, sadržajima programa, literaturom, predavačima, načinom organizacije terenske nastave itd. Anketiranje polaznika će se obaviti u skladu sa Strategijom za obezbjeđenje kvaliteta na UDG-u i odredbama Pravilnika o samovrednovanju kvaliteta studijskih programa, nastave, rada nastavnika i službi na ustanovama visokog obrazovanja

u sastavu UDG-a. Kvalitet procesa anketiranja polaznika će biti značajno unaprijeđen kroz novi informacijski sustav tzv. QAF informacijski sustav koji omogućava jednostavnije, brže, efikasnije i obuhvatnije prikupljanje podataka i njihovu analizu. Rezultati ankete će biti analizirani od strane menadžmenta Projektnog tima i služiti kao osnova za kontinuirano unapređenje kvaliteta samog programa.

Komisija konstatuje da postoje interni mehanizmi za praćenje kvaliteta i uspješnosti realizacije programa.

Preporuka: Izrada Pravila programa cjeloživotnog učenja ustanove, što je u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Crne Gore, član 97.

5. Podaci o akademskom osoblju koje učestvuje u izvođenju programa

U Elaboratu posebnog programa usavršavanja dostavljeni su podaci o akademskom osoblju koje će učestvovati u izvođenju programa i rukovodiocu programa. Iz dokumentacije se vidi da će u programu učestvovati 8 (osam) nastavnika sa akademskim zvanjima. Iz dostavljenih bibliografija se vidi da nastavnici ispunjavaju uslove da budu angažovani na posebnom programu usavršavanja za sticanje **stručne kvalifikacije stručni saradnik za urbanu poljoprivredu.**

Komisija konstatuje da Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju ispunjava uslove koji se odnose na ljudske resurse potrebne za realizaciju posebnog programa.

Preporuka: Nosilac predmeta treba da bude akademsko osoblje koje je radno angažovano na Fakultetu

6. Da li struktura programa obezbjeđuje predviđene ishode učenja

Posebni program usavršavanja radi sticanja stručne kvalifikacije – *stručni saradnik za urbanu poljoprivredu* će polaznicima omogućiti da steknu adekvatna znanja o proizvodnji zdravstveno bezbjedne i kvalitetne hrane u urbanim sredinama, zaštititi zemljišta i vodenih resursa zajednice, a da se pri tome ostvaruje i ekonomska korist. Polaznici će steći teorijske osnove, ali i praktične vještine za podršku održivosti poljoprivrede u urbanim i periurbanim

sredinama. Nakon uspješnog završetka posebnog programa usavršavanja radi sticanja stručne kvalifikacije će biti osposobljeni da: primijene najbolje prakse i tehnike proizvodnje ekonomski i ekološki održivih poljoprivrednih proizvoda, u urbanoj poljoprivredi, primijene poljoprivredne prakse koje su ekološki prihvatljive i produktivne i pružaju pozitivan društveni uticaj na pojedince i zajednicu, odaberu najbolje uslove za skladištenje i preradu određenih proizvoda biljnog porijekla, da razviju biznis plan za bavljenje urbanom poljoprivredom.

Komisija konstatuje da predložena struktura programa obezbeđuje predviđene ishode učenja.

7. Ekonomska opravdanost programa

Pošto je planirano da se program realizuje u okviru Erasmus + projekta BUGI, nisu predviđeni troškovi upisa i pohađanja kursa. Maksimalan broj polaznika po kursu je do deset.

Komisija konstatuje da postoje ekonomski preduslovi za realizaciju ovog posebnog programa.

Preporuka: Izrada Strategije održivosti posebnog programa nakon završetka projekta.

ZAKLJUČNI STAV KOMISIJE

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, Komisija za akreditaciju posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja "Urbana poljoprivreda" na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica, Podgorica, analizirala je Zahtjev za akreditaciju pomenutog programa i ostalu relevantnu dokumentaciju i u toku nekoliko iteracija kontrolisala njihovu usklađenost sa Pravilima o postupku akreditacije programa cjeloživotnog učenja. Komisija je konstatovala da Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica, Podgorica, ispunjava uslove neophodne za realizaciju nastavnog plana i programa.

Tokom trajanja procesa akreditacije, Komisija je imala podršku Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja.

Komisija daje

PRIJEDLOG

Agenciji za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja da izda sertifikat o akreditaciji posebnog programa usavršavanja cjeloživotnog učenja "**Urbana poljoprivreda**" na Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, Univerziteta Donja Gorica, Podgorica **na period od tri godine uz ispunjavanje datih preporuka.**

Podgorica
27.05.2021. godine

Komisija za akreditaciju

Prof. dr Aleksandra Despotović, predsjednica Komisije

Prof. dr Mladen Brnčić, član Komisije

Prof. dr Jasmina Četković, članica Komisije
